

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
« ____ » _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Фінанси та облік в підприємстві

на тему: «Оборотні кошти підприємства та оцінювання ефективності
їх використання»

Здобувачки групи Фдн – 94р Міщінської Юлії Михайлівни

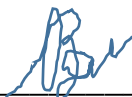
Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Юлія МІЩІНСЬКА

_____
(підпис)

Керівник доц. д.е.н.

_____
(підпис)

Олексій ЗАХАРКІН

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
«30» січня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувача (ки) групи Фдн – 94р інституту (центру) ЦЗДВН
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Міщінської Юлії Михайлівни

Тема роботи: «Оборотні кошти підприємства та оцінювання ефективності
їх використання»

Затверджено наказом по СумДУ № 0492-VI від «12» травня 2023 р.

Термін здачі здобувачем (кою) завершеної роботи «29» травня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

1. Оборотні кошти підприємств та їх місце в економічній системі держави
2. Методологічні аспекти формування системи управління оборотними коштами підприємства

Дата видачі завдання: «30» січня 2023 р.

Керівник ___ доц., д.е.н. проф. _____ Олексій ЗАХАРКІН
(підпис)

Завдання прийнято до виконання
«30» січня 2023 р.

_____ Юлія МІЩІНСЬКА
(підпис)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:
Оборотні кошти підприємства та оцінювання ефективності їх використання
Студентка Міщінська Юлія Михайлівна

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 36 сторінках, список використаних джерел містить 42 найменування. Робота містить 6 таблиць, 14 рисунків.

Актуальність теми роботи

В сучасних умовах важливим завданням управління фінансами суб'єктів господарювання є підвищення ефективності використання оборотних коштів, тому, що саме оборотні кошти посідають важливе місце і є частиною виробничих ресурсів практично будь якого суб'єкта господарювання, та представляють собою основу організацій факторів виробництва економіки.

Метою даної роботи є дослідження механізмів та важелів управління оборотними коштами з метою забезпечення максимальної ефективності їх використання.

Об'єкт дослідження – процес формування та використання оборотних активів на підприємствах.

Предмет дослідження – економічні відносини що супроводжують кругообіг оборотних коштів.

Методи дослідження – емпіричні методи дослідження: абстрагування, класифікація, порівняльний аналіз, узагальнення, аналіз і вивчення літератури.

Під час написання роботи використовувалися навчальні посібники, підручники, нормативно-довідкова література, періодичні публікації та монографічні матеріали. В якості інформаційних ресурсів біли використані дані фінансової звітності підприємства, матеріали мережі Інтернет і інших джерел.

Ключові слова: оборотні кошти, ефективність, запаси, незавершене виробництво, грошові активи, оптимізація, ліквідність балансу.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ	7
1.1 Сутність та кваліфікаційні ознаки оборотних коштів.....	7
1.2 Структурний аналіз оборотних коштів в українській економіці	12
2 МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	15
2.1 Напрямки формування системи управління оборотними коштами підприємства	15
2.2 Особливості управління запасами та незавершеним виробництвом.....	18
2.3 Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.....	22
2.4 Методи управління грошовими активами підприємств.....	25
2.5 Джерела формування оборотних коштів підприємств.....	26
2.2 Аналіз ефективності використання оборотних коштів на прикладі на прикладі АТ "Технологія"	28
ВИСНОВКИ.....	31
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	32

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах важливим завданням управління фінансами суб'єктів господарювання є підвищення ефективності використання оборотних коштів, тому, що саме оборотні кошти посідають важливе місце і є частиною виробничих ресурсів практично будь якого суб'єкта господарювання, та представляють собою основу організацій факторів виробництва економіки.

Ключовою метою управління обіговими коштами є забезпечення рівноваги між ефективністю та ліквідністю підприємства. Можна сказати, що, обсяг оборотного капіталу має бути достатнім для забезпечення позикових підприємства (хоча б у поточному форматі), але при цьому обігові кошти мають забезпечувати підприємству досягнення потрібної величини рентабельності, таким чином зайві вкладання в ці активи непотрібні.

Результативність діяльності будь-якого підприємства в значній мірі залежить від наявності джерел створення обігових коштів, своєчасністю забезпечення їх необхідного обсягу. Реалізація безперервності виробничого процесу, збільшення його результативності, збільшення виробництва та освоєння нових технологій та продукції викликають необхідність формування додаткових обсягів обігових коштів. Теперішній стан бізнеса посилює проблему формування та раціоналізації вибору джерел збільшення обігових коштів, а їх оптимізація виходить на перший план для підприємницьких структур.

Потреба забезпечувати управління обіговими коштами пояснюється наступними двома причинами. Найперше, обігові кошти становлять відносно значну частку в загальних активах підприємства. Ця частка, залежно від галузі, знаходиться в межах 20-80%. Тому, навіть порівняно незначне зменшення величини обігових коштів через результативне управління трансформується в значний фінансовий результат. По друге, обіговий капітал має значну рухливість: запас цінностей, який був на підприємстві в попередні часи, зараз перетворився на незавершене виробництво, і для його поповнення, потрібні повторні закупівлі.

Метою даної роботи є дослідження механізмів та важелів управління оборотними коштами з метою забезпечення максимальної ефективності їх використання.

Об'єкт дослідження – процес формування та використання оборотних активів на підприємствах.

Предмет дослідження – економічні відносини що супроводжують кругообіг оборотних коштів.

Методи дослідження – емпіричні методи дослідження: абстрагування, класифікація, порівняльний аналіз, узагальнення, аналіз і вивчення літератури.

Під час написання роботи використовувалися навчальні посібники, підручники, нормативно-довідкова література, періодичні публікації та монографічні матеріали. В якості інформаційних ресурсів біли використані дані фінансової звітності підприємства, матеріали мережі Інтернет і інших джерел.

1 ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ

1.1 Сутність та кваліфікаційні ознаки оборотних коштів

Оборотні кошти - це активи підприємства, які є наявними у короткостроковій перспективі (не більше одного року) та призначені для використання у процесі виробництва, продажу товарів і послуг, з метою отримання доходів і прибутку. Оборотні кошти класифікуються за багатьма ознаками (рис. 1.1).

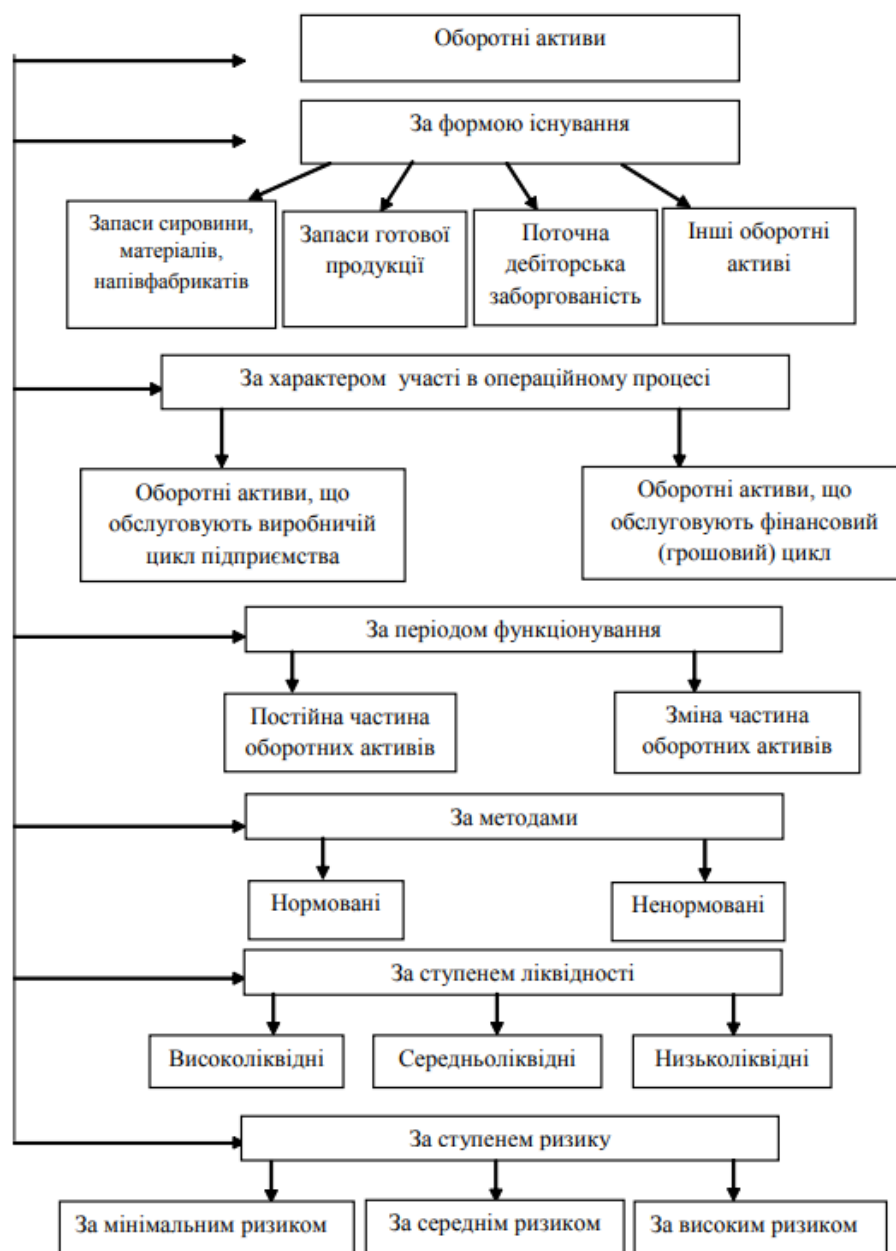

Рисунок 1.1 – Класифікація оборотних коштів [11]

Згідно П(С)БО «...оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання впродовж операційного циклу чи дванадцяти місяців із дати балансу [22]». Ці активи можуть бути перетворені в грошові кошти шляхом продажу або споживання в процесі виробництва. Оборотні активи можуть включати товари, сировину, матеріали, напівфабрикати, готову продукцію, незавершене виробництво, дебіторську заборгованість, грошові кошти, інвестиції, запаси палива, запаси тари та інше. Оборотні активи є важливим показником фінансового стану підприємства, оскільки їх ефективне управління дозволяє забезпечити стабільність фінансових результатів і досягнення мети підприємства. Серед оборотних активів розрізняють операційні, інвестиційні та фінансові оборотні активи.

Операційні активи - це оборотні активи, що безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю компанії, такі як запаси, рахунки дебіторів та грошові кошти на поточних рахунках. Вони є необхідними для забезпечення нормального функціонування компанії та виробничих процесів.

Інвестиційні активи - це оборотні активи, що призначені для інвестування в довгострокові активи компанії. До таких активів можуть належати короткострокові інвестиції в цінні папери, банківські депозити та інші фінансові інструменти.

Фінансові активи - це оборотні активи, що складаються з грошових коштів та інших фінансових інструментів, які компанія утримує з метою забезпечення фінансової стабільності та ліквідності.

Інші оборотні активи - це активи, що не відносяться до жодної з перерахованих груп, такі як попередні виплати за товари та послуги, податкові активи та інші непоточні активи.

Оборотні активи можна класифікувати за рівнем ліквідності - здатністю швидко перетворюватися на гроші без втрати вартості. Така класифікація дозволяє виділити різні групи активів залежно від того, наскільки швидко їх можна реалізувати і перетворити на грошові кошти. Основні групи оборотних активів за рівнем ліквідності:

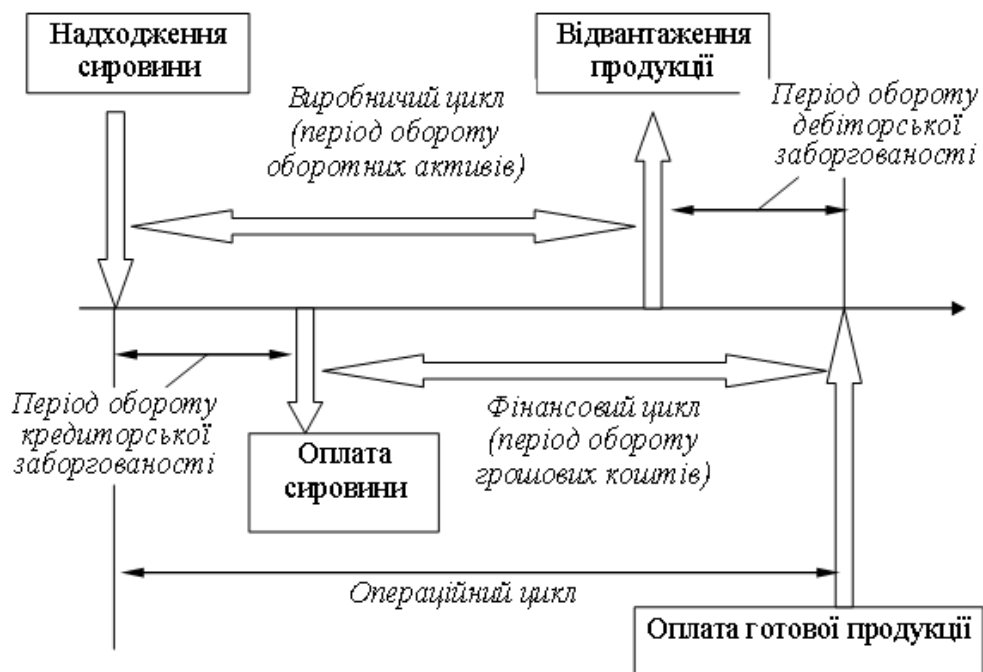
– грошові кошти - це найбільш ліквідний вид активів, оскільки вони безпосередньо представляють грошовий еквівалент. Це можуть бути кошти на банківських рахунках, готівка в касі підприємства та інші засоби платежу;

– дебіторська заборгованість - це кошти, які підприємство очікує одержати від своїх клієнтів за надані послуги або продані товари. Ця група активів менш ліквідна за грошові кошти, оскільки може знадобитися час для отримання платежу;

– запаси - це матеріали, сировина, напівфабрикати, готова продукція та інші ресурси, які підприємство має на складі для виробництва або продажу. Ця група активів менш ліквідна, оскільки їх потрібно спочатку перетворити на готовий продукт або продати;

– незавершене виробництво - це продукція, яка знаходиться у процесі виробництва, але ще не готова до продажу. Ця група активів менш ліквідна за запаси, оскільки їх потрібно ще доробити перед продажем.

Представлення оборотних активів в структурі операційного, фінансового, виробничого циклів наведено на рисунку 1.2.

Рисунк 1.2 – Циклічна структура обороту коштів

Питанням формування та управління оборотними коштами підприємств присвятили свої роботи багато сучасних українських та закордонних науковців. Внесок деяких з них представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Внесок науковців у вирішення проблем управління оборотними коштами

Автори	Авторський внесок
Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [11]	Встановлено, у сучасному господарстві склад і структура оборотних активів різняться й залежать від галузі, складу витрат, виду продукції, що випускається, особливостей матеріально-технічного постачання. У виробничій сфері, а також у торгівлі найбільшу питому вагу в оборотних активах мають запаси. Встановлено, практична реалізація управлінських рішень багато в чому залежить від забезпечення інформаційного середовища, достовірність формування якого залежить від правильного вибору методів класифікації об'єктів управління, значна частка яких належить оборотним активам.
Швець Ю.О., Скворцова А.В. [32]	Досліджено процеси управління оборотними активами підприємств у сучасних умовах господарювання. Обґрунтовано сутність поняття, визначено основні складові елементи управління активами та основні фактори, що впливають на їх формування.
Дехтяр Н.А. Дейнека О.В. Черноус Т.М. [10]	Узагальнено теоретичні аспекти щодо визначення сутності поняття «управління оборотними активами підприємства» та оцінки процесу управління ними на прикладі машинобудівного підприємства. Обґрунтовано необхідність та важливість ефективного управління оборотними активами в умовах фінансової нестабільності.
Коритько Т.Ю. [15]	Розглянуто економічну сутність категорії «оборотні кошти». Досліджено основні тенденції щодо ефективності формування та використання обігових коштів підприємств в Україні. Запропонована система управління оборотними коштами підприємства.
Цуркан І.М., Калюжна В.С. [31]	Досліджуються математичні методи та моделі управління запасами підприємства. Зазначається недостатній ступінь розробленості комплексних рішень з питань формування систем управління оборотним капіталом: різноманітність підходів до визначення оптимального рівня оборотного капіталу, а також математичних методів кількісної оцінки його складників негативно відбивається на точності оцінок, виборі моделей та інструментальних засобів для оптимального управління оборотним капіталом. Аналізуються питання управління оборотним капіталом підприємства за допомогою математичного моделювання. Виділено основні методи управління оборотним капіталом (запасами, грошовими коштами та дебіторською заборгованістю); охарактеризовано їх переваги та недоліки.
Кічук О., Тарасова Ю. [13]	Визначено, що основним джерелом фінансування активів є поточні зобов'язання та забезпечення, тобто підприємства дотримуються переважно агресивної політики фінансування. Проаналізовано структуру оборотних активів промислових підприємств України

З метою аналіз рівня наукового інтересу шляхом визначення кількості пошукових запитів в мережі Інтернет були застосовані можливості програмного продукту Google Trends. В якості порівняння були обрані пошукові терміни «оборотні активи», «оборотний капітал» та «необоротні активи». В результаті аналізу було з'ясовано, що проблеми управління оборотними активами є більш актуальними в сучасні науковій практиці (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Рівень використання термінів «оборотні кошти» та «оборотні активи» [авторська розробка]

Оборотним коштам підприємства належить вагомe місце у фінансовій системі. Це визначено тим, що стосовно господарської діяльності підприємства оборотні кошти виконують обслуговувальну функцію, тобто у процесі свого кругообігу формують прибуток від реалізації, який багато в чому виступає ключовим джерелом коштів, що забезпечує успішну діяльність компанії та, насамперед, її фінансову стійкість. З цієї причини актуальною стає проблема підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства. Вирішення цієї проблеми набуває особливої значущості в умовах дефіциту фінансових ресурсів.

1.2 Структурний аналіз оборотних коштів в українській економіці

Оборотні кошти грають важливу роль в сучасних економічних процесах. Ці кошти використовуються для фінансування поточної діяльності підприємств, зокрема, для придбання сировини, виплати заробітної плати, оплати комунальних послуг та інших витрат. За допомогою оборотних коштів підприємства можуть забезпечити постійний рух грошових коштів і підтримувати стабільність фінансової діяльності. Крім того, оборотні кошти є важливим показником фінансової стійкості підприємства, що відображає його здатність оплатити поточні зобов'язання вчасно та без порушень.

У сучасних економічних процесах підприємства повинні бути особливо уважні щодо управління оборотними коштами, оскільки неефективне використання цих коштів може призвести до фінансових проблем і негативно вплинути на стан фінансів підприємства.

Основні ролі оборотних коштів включають наступні:

– забезпечення фінансової стабільності підприємства - оборотні кошти можуть використовуватись для виплати рахунків та інших витрат, пов'язаних з операційною діяльністю. Це забезпечує стабільність фінансового стану компанії та забезпечує її здатність виконувати свої фінансові зобов'язання.

– збільшення ефективності операцій - наявність достатньої кількості оборотних коштів дозволяє підприємству здійснювати вчасну та повну оплату за товари та послуги, що підвищує його репутацію серед партнерів та клієнтів.

– зменшення ризиків - наявність оборотних коштів дозволяє підприємству запобігати можливим ризикам, таким як затримка в оплаті, недостатньої кількості товарів на складі та інші фактори, що можуть впливати на операційну діяльність компанії.

– підвищення ліквідності - оборотні кошти є джерелом ліквідності підприємства, оскільки вони можуть бути використані для виплати кредиторам та інших фінансових зобов'язань.

Таким чином, оборотні кошти є важливим фактором для забезпечення стабільності та успішності фінансової діяльності підприємств, а ефективне управління ними є ключовим елементом управління фінансовою діяльністю.

Розглянемо стан оборотних коштів в українській економіці. На рис. 1.4 наведено загальний обсяг оборотних коштів в розрізі розмірів підприємств (великі, малі, середні).

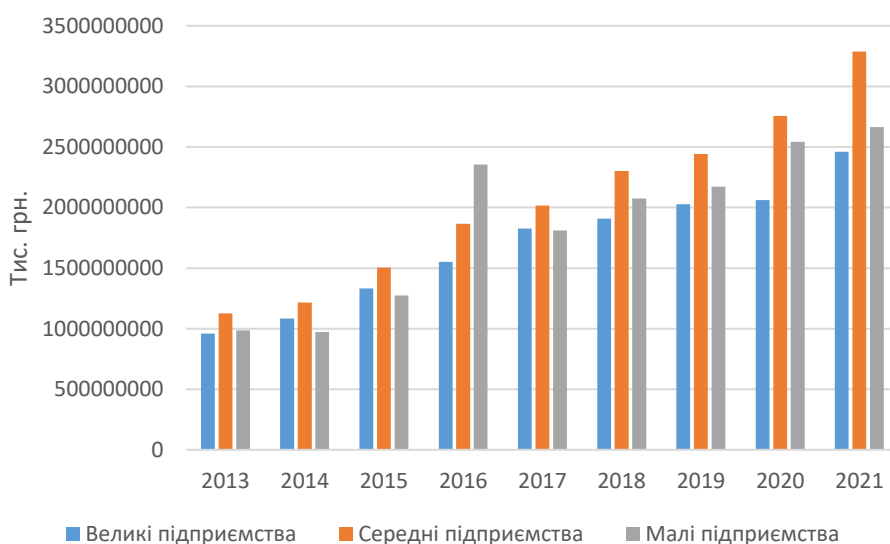

Рисунок 1.4 – Обсяги оборотних коштів [24]

Як видно з рисунку, обсяг оборотних коштів, починаючи з 2013 року зріс в 2,5 рази. При цьому найбільший їх обсяг міститься на підприємствах середнього бізнесу. Лише у 2016 році спостерігалось переважання оборотних коштів на малих підприємствах.

Залежність величини оборотних засобів від обсягу виробництва та тривалості їх обороту свідчить, що з зміни показників двох останніх величин розмір оборотних засобів може змінюватися. Так, наприклад, висока швидкість кругообігу оборотних засобів, коли вони досить швидко проходять стадії знаходження в товарній та грошовій формі, дозволяє підприємству при тому самому кількості коштів підвищувати обсяг виробництва, і навпаки, при постійному обсязі виробництва зменшувати кількість оборотних коштів.

Загальна структура оборотних коштів в українській економіці за 2013-21 роки наведена на рисунку 1.5.

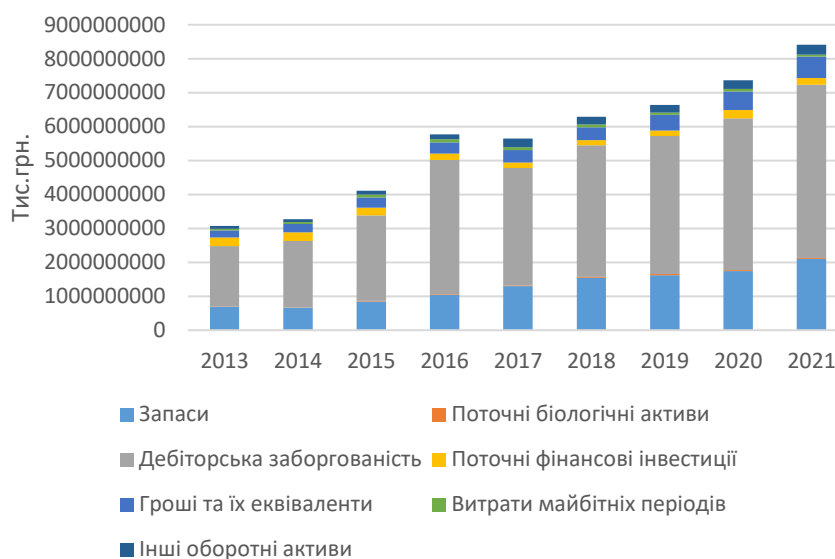

Рисунок 1.5 – Структура оборотних коштів в українській економіці [24]

Як видно з рисунку, найбільший обсяг в структурі оборотних коштів має дебіторська заборгованість, що свідчить про проблеми більшості українських підприємств, щодо своєчасності погашення торговельних зобов'язань. Оборотні кошти підприємств грають значної ролі економіки держави. Вони є необхідними для підтримки поточної діяльності підприємств та їхньої фінансової стійкості.

Основними функціями оборотних засобів в економічній системі є:

- забезпечення платоспроможності підприємств. Оборотні кошти необхідні оплати поточних витрат, як-от заробітна плата, оренда приміщень, закупівля сировини й матеріалів, оплата комунальних послуг тощо;

- підтримка виробничої діяльності. Оборотні кошти необхідні закупівлі сировини й матеріалів, оплати послуг і транспортування готової продукції ринку;

- забезпечення фінансової стійкості підприємств. Наявність достатньої кількості оборотних коштів дозволяє підприємствам швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та зберігати конкурентоспроможність;

Таким чином, оборотні кошти підприємств мають важливе значення для економіки держави, оскільки забезпечують її стабільність та розвиток.

2 МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Напрямки формування системи управління оборотними коштами підприємства

Управління оборотними коштами - це управління короткостроковими активами підприємства, як-от запаси, дебіторська заборгованість і гроші. Основна мета управління оборотними активами – забезпечити баланс між ліквідністю та рентабельністю компанії.

Існують різні напрями управління оборотними активами, включаючи:

– управління запасами: оптимізація рівня запасів, скорочення витрат за їх зберігання та управління циклом запасів;

– управління дебіторською заборгованістю: контроль за видачею кредитів та управління строками їх погашення, моніторинг платежів та зниження дебіторської заборгованості.

– управління кредиторською заборгованістю: управління своєчасною оплатою кредиторам, зниження заборгованості постачальникам та оптимізація умов оплати.

– управління грошовими коштами: управління грошовими потоками, скорочення часу обороту коштів та управління банківськими рахунками;

– управління циклом обороту активів: зменшення часу між виробництвом та продажем товарів та послуг, прискорення обороту коштів та зниження витрат за зберігання запасів.

Кожен напрям управління оборотними активами має особливості і потребує окремої стратегії задля досягнення мети управління - забезпечення балансу між ліквідністю і рентабельністю підприємства.

Процес управління оборотними активами підприємств можна представити у декілька етапів (рис. 2.1), на кожному з яких вирішуються певні завдання.

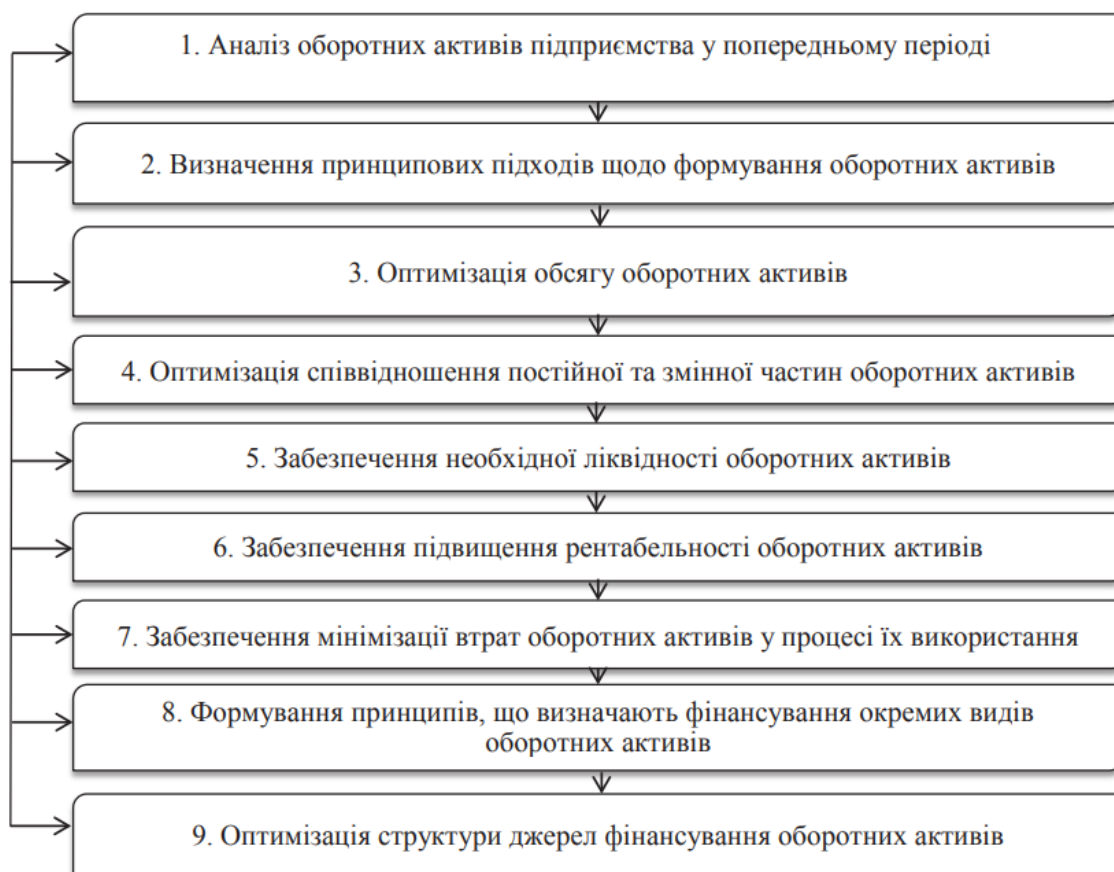

Рисунок 2.1 – Етапи процесу управління оборотними активами [7]

Для управління оборотним капіталом підприємства використовуються такі методи: аналітичний, коефіцієнтний та метод прямого рахунку. Аналітичний метод управління оборотним капіталом ґрунтується на визначенні необхідного обсягу оборотних коштів для діяльності підприємства. Коефіцієнтний метод передбачає поділ витрат і запасів на групи, що формуються у зв'язку з різним ступенем приналежності до обсягу виробництва. Метод прямого рахунку, попри свою трудомісткість, є найточнішим проти попередніми. Він є найзастосовнішим для процесів виробництва.

Також існує кілька методів управління оборотним капіталом підприємства в розрізі його складових. Розглянемо найпоширеніші методи:

– управління запасами. Для оптимізації рівня запасів необхідно застосовувати різні методи, такі як метод "just-in-time", метод ABC-аналізу, метод сезонності тощо. Ці методи допомагають визначити оптимальний рівень запасів, знизити витрати на зберігання та управляти циклом запасів.

– управління дебіторською заборгованістю. Для управління дебіторською заборгованістю використовуються різні методи, такі як моніторинг термінів оплати, знижки за ранню оплату, страхування кредитів тощо. Ці методи дозволяють знизити ризики несплати та управляти кредитним портфелем.

– управління кредиторською заборгованістю. Для управління кредиторською заборгованістю використовуються методи, такі як подовження термінів платежів, попереднє повідомлення про платежі, вибір оптимальних умов платежу тощо. Ці методи дозволяють знизити ризики прострочки платежів та управляти кредиторським портфелем.

– управління грошовими потоками. Для управління грошовими потоками використовуються методи, такі як оптимізація витрат, прискорення надходження грошових коштів, скорочення затримок платежів тощо. Ці методи дозволяють управляти грошовими потоками та забезпечити фінансову стабільність підприємства.

– управління циклом обороту активів. Для управління циклом обороту активів використовуються методи, такі як зниження часу між виробництвом та продажем, прискорення обороту коштів тощо. Ці методи допомагають знизити витрати та покращити фінансові показники підприємства.

Кожен із методів має свої особливості та вимагає окремої стратегії для досягнення мети управління – забезпечення балансу між ліквідністю та рентабельністю компанії.

Від ступеня раціональності та економічної обґрунтованості формування та регулювання обсягу оборотних коштів залежать безперервність та оперативність виробничого та фінансового циклів діяльності, підтримання оптимального рівня ліквідності, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості підприємств.

2.2 Особливості управління запасами те незавершеним виробництвом

Управління запасами є важливою функцією будь-якого підприємства, яке займається виробництвом чи продажем товарів. Це з необхідністю забезпечення безперервності виробничого процесу задоволення потреб клієнтів. Основними особливостями управління запасами для підприємства є:

- визначення оптимального рівня запасів. Компанія повинна знаходити баланс між забезпеченням необхідної кількості товарів та уникненням надлишків, які можуть стати витратами для підприємства;

- аналіз попиту на товари. Компанія повинна оцінити попит на товари, щоб правильно розрахувати необхідні запаси. Аналіз попиту може включати вивчення історичних даних, трендів та прогнозування майбутнього попиту.

- визначення оптимального часу замовлення. Компанія повинна розрахувати оптимальний час замовлення товарів, щоб уникнути затримок у поставках та необхідності тримати великі запаси.

- використання сучасних інформаційних технологій. Сучасні технології можуть допомогти керувати запасами на підприємстві, наприклад, автоматизовані системи управління запасами, які можуть розраховувати необхідні запаси на основі аналізу попиту та витрат.

- організація складського зберігання. Компанія повинна організувати ефективне зберігання запасів на складі, щоб мінімізувати витрати на зберігання та обслуговування.

- моніторинг та контроль стану запасів. Компанія повинна стежити за рівнем запасів та контролювати їх використання, щоб уникнути втрат та надлишків.

- аналіз витрат за управління запасами. Компанія повинна постійно аналізувати витрати на управління запасами та оптимізувати процеси управління запасами, щоб мінімізувати витрати та підвищити ефективність такого управління.

Метод ABC (аналіз ABC) є одним з найбільш поширених методів управління запасами на підприємствах. Він дозволяє класифікувати запаси за ступенем важ-

ливості для підприємства та раціонально розподіляти зусилля з їх управління. Метод ABC ґрунтується на принципі "20/80", який стверджує, що 20% запасів складає 80% вартості. За допомогою методу ABC запаси класифікуються на три категорії в залежності від їх вартості та важливості для підприємства:

Категорія А: це товари з високою вартістю, але низькою кількістю. Ці товари є найбільш важливими для підприємства, тому їх потрібно управляти з особливою увагою. Ці товари можуть включати наприклад дорогі компоненти для виробництва продукції або дорогі готові товари, які продавці часто надають в кредит.

Категорія В: це товари з середньою вартістю та середньою кількістю. Ці товари є менш важливими для підприємства, ніж товари з категорії А, тому їх можна управляти менш інтенсивно.

Категорія С: це товари з низькою вартістю, але великою кількістю. Ці товари є найменш важливими для підприємства, тому їх управляти можна менш інтенсивно.

Використання методу ABC дозволяє підприємству спрямовувати свої зусилля на управління запасами з високою вартістю та важливості (категорія А), тим самим забезпечуючи ефективне використання ресурсів.

В практиці багатьох підприємств також використовується метод "Just-in-time" (або JIT), який базується на мінімізації запасів і підвищенні ефективності виробництва. Основна ідея методу JIT полягає у тому, що матеріали та компоненти для виробництва повинні бути доставлені на виробництво в самий останній момент, коли вони потрібні для виробництва продукту. Це означає, що запаси будуть мінімізовані, а виробництво буде організоване таким чином, щоб продукція виготовлялася відразу після отримання замовлення від клієнта.

Для використання методу JIT підприємство повинно мати добре організовану логістичну систему та добре розвинену мережу постачальників. Для цього підприємство повинно укласти договори з постачальниками щодо термінів та умов доставки матеріалів та компонентів.

Переваги використання методу JIT включають:

– мінімізація запасів та витрат на їх управління;

- підвищення ефективності виробництва та зниження часу виробництва;
- підвищення якості продукції, оскільки виробництво здійснюється після отримання замовлення від клієнта;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку завдяки швидкій реакції на зміну попиту.

Однак використання методу ЛТ також має свої недоліки, такі як підвищена залежність від постачальників та небезпека затримки поставок. Тому підприємства повинні ретельно оцінювати свої логістичні можливості.

Серед сучасних методів управління запасами все більшого поширення знаходять оптимізаційні моделі, які ґрунтуються на мінімізації рівня витрат. При цьому «...управління запасами являє собою завдання, загальну для підприємств і фірм будь-якого сектору системи господарювання. Запаси потрібно створювати в промисловості, роздрібній торгівлі і т.д. При управлінні запасами будь-якої організації, незалежно від складності системи постачання, доводиться відповідати на запитання, скільки замовляти й коли замовляти. Витрати на придбання стають важливим фактором, коли ціна одиниці продукції залежить від розміру замовлення, що звичайно виражається у вигляді оптових знижок у тих випадках, коли ціна одиниці продукції знижується зі зростанням розміру замовлення. Витрати на оформлення замовлення являють собою постійні витрати, пов'язані з його розміщенням. Таким чином, при задоволенні попиту протягом заданого періоду часу шляхом розміщення більш дрібних замовлень (більш часто) витрати зростають у порівнянні з випадком, коли попит задовольняється за допомогою більших замовлень (і, отже рідше). Витрати на зберігання запасу, які являють собою витрати на утримання запасу на складі (наприклад, відсоток на інвестований капітал, витрати на переробку, амортизаційні витрати й експлуатаційні витрати), звичайно зростають зі збільшенням рівня запасу [30]». На рис 2.2 наведене графічне представлення узагальненої моделі управління запасами в залежності від витрат, що виникають при цьому.

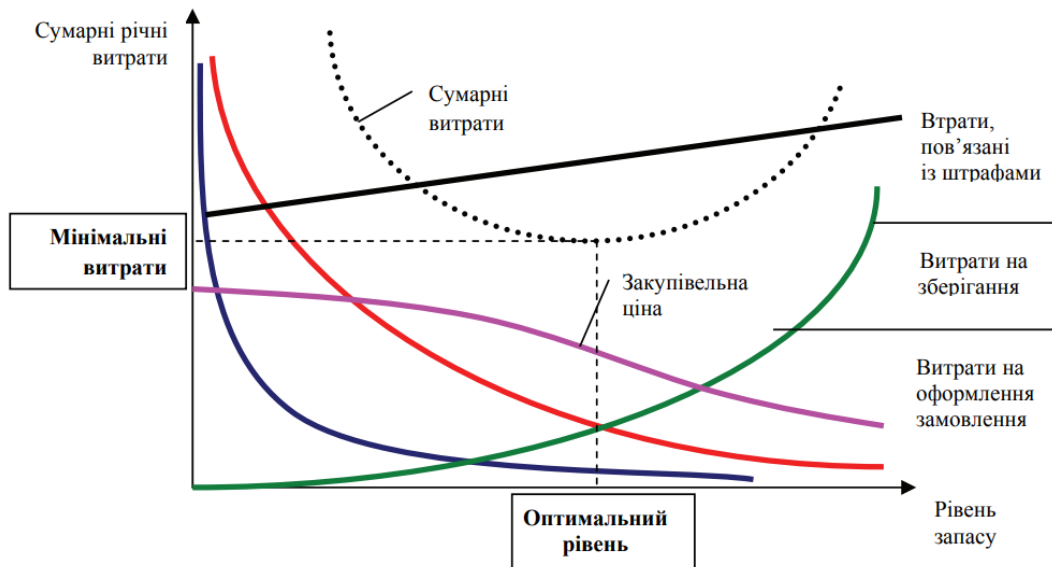

Рисунок 2.2 – Оптимізаційна модель управління запасами [30]

В цілому, правильне управління запасами є ключовим елементом успіху для будь-якого підприємства, яке займається виробництвом чи продажем товарів.

Важливою складовою управління оборотними активами є управління незавершеним виробництвом (НВ) на підприємстві є важливим елементом виробничого процесу, що дозволяє зменшити витрати та підвищити продуктивність.

НВ - це продукція, яка перебуває у різних стадіях виробництва і не є готовою до продажу. Це можуть бути напівфабрикати, компоненти, вироби на стадії збірки тощо. Основною метою управління НВ є зменшення часу перебування продукції у процесі виробництва, зниження витрат на складування та зберігання НВ і підвищення ефективності виробництва. Для досягнення цих цілей на підприємстві можуть застосовуватися наступні методи управління НВ:

- методи попереднього планування виробництва, що дозволяють контролювати кількість і якість НВ на кожній стадії виробництва, враховувати вимоги замовника та уникнути затримок;

- методи автоматизації виробництва, що дозволяють знизити витрати на обробку та перевезення НВ, а також підвищити точність управління НВ;

- методи організації виробництва з використанням технології "Just-in-time", яка дозволяє зменшити запаси та зберігання НВ, підвищити ефективність виробництва та знизити витрати на управління НВ;

– методи контролювання витрат на НВ, що дозволяють підвищити рентабельність виробництва шляхом зниження витрат на складування та перевезення НВ, а також оптимізації виробничих процесів;

– методи моніторингу та аналізу даних про НВ, що дозволяють виявити проблеми та покращити виробничі процеси в цілому.

Незавершене виробництво є одним із показників, який впливає на величину фактичної собівартості своєї продукції. Система управління незавершеним виробництвом є обов'язковою складовою як виробництва, а й розвитку всього підприємства у цілому.

2.3 Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві

Дебіторська заборгованість - це один із видів активів підприємства, що відображаються в балансі, який утворюється в результаті діяльності підприємства з реалізації продукції. Дебіторська заборгованість – це юридично забезпечена вимога про оплату. Клієнт не платить безпосередньо за використання рахунків-фактур, але оплата провадиться у узгоджені терміни. Дебіторська заборгованість, з одного боку, має свої переваги, з іншого боку, вона також пов'язана з багатьма недоліками. Їхні переваги засновані на конкурентному середовищі, коли умови оплати створюють одну із складових конкурентної переваги та дозволяють отримати ще одне фінансове джерело для клієнта. Недоліки пов'язані з ризиком неплатежу, прострочення платежу, який доводиться фінансувати з інших фінансових зв'язків.

Дебіторську заборгованість можна визначити як своєрідний кредит, який надається контрагентам у процесі організації з ними господарських зав'язків, коли контрагент-покупець при отриманні товару не здійснює його оплату. Основним завданням оцінки дебіторської заборгованості за даними минулих періодів є визначення її рівня та складу, а також ефективності інвестованих у неї фінансових коштів.

Управління дебіторською заборгованістю - це процес контролю за тим, щоб клієнти своєчасно сплачували свої рахунки. Для цього існує кілька методів, що дозволяють знизити рівень дебіторської заборгованості:

- перевірка кредитної історії клієнта. Перш ніж видача товарів чи послуг, потрібно перевірити кредитний рейтинг клієнта. Це дозволить зменшити ризик заборгованості;

- встановлення строків платежу. Варто встановлювати строк платежу на рахунок, щоб клієнти знали, коли потрібно сплатити рахунок. Це допоможе уникнути запізень у сплаті;

- періодична перевірка заборгованості. Потрібно періодично перевіряти заборгованість клієнтів та зв'язуватися з ними, якщо вони не сплатили рахунок у встановлений строк;

- збільшення штрафів за запізнення. Потрібно встановлювати штрафи за запізнення у сплаті рахунку, щоб стимулювати клієнтів до своєчасної оплати;

- розстрочка платежу. Можна дозволити клієнту розстрочити платіж на кілька тижнів, якщо він не може сплатити рахунок у встановлений строк;

- автоматизація процесу управління дебіторською заборгованістю. Використання спеціального програмного забезпечення дозволить автоматизувати процес контролю за заборгованістю клієнтів та знизити його витрати.

Використання цих методів дозволить зменшити рівень дебіторської заборгованості та збільшити ефективність управління фінансовими ресурсами компанії. Дебіторська заборгованість є важливим елементом обліку будь-якого суб'єкта господарювання. Від того, як буде організовано її облік та контроль, залежить фінансове становище організації. Своєчасне виявлення простроченої та сумнівної заборгованості дозволяє прийняти правильні управлінські рішення. У зв'язку з цим кожне підприємство має використовувати інструменти для управління дебіторською заборгованістю.

Основні етапи формування політики управління дебіторською заборгованістю підприємства наведено на рисунку 2.3.

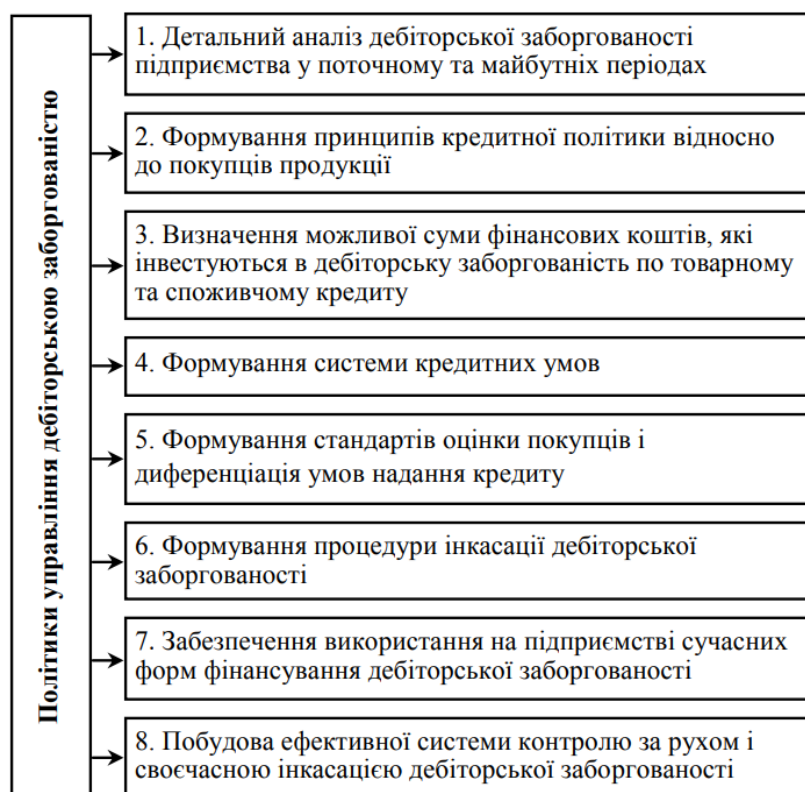

Рисунок 2.3 – Основні етапи формування політики управління дебіторською заборгованістю підприємства [28]

Слід зазначити, що за допомогою грамотно сформованої системи знижок та штрафів можна позитивно впливати на розмір дебіторської та кредиторської заборгованості, досягати їх збалансованості. Система надання знижок за своєчасну оплату продукції знаходить широке поширення серед багатьох підприємств як ефективний метод прискорення повернення дебіторської заборгованості. Важливо, що доцільно використовувати систему знижок за швидку оплату виключно постійним та надійним клієнтам за дотримання ними платіжної дисципліни за термінами та сумами. Рефінансування дебіторської заборгованості є методом управління дебіторською заборгованістю, який дозволяє організації здійснити трансформацію заборгованості в інші види оборотних активів, до яких відносяться кошти та високоліквідні цінні папери.

2.4 Методи управління грошовими активами підприємств

Управління грошовими активами є одним із ключових аспектів управління фінансами будь-якого підприємства. Ефективне управління грошовими коштами допомагає забезпечити стабільність фінансового стану підприємства та оптимізувати його фінансові ресурси. Ось деякі методи, які можна використовувати для управління грошовими коштами підприємств:

Прогнозування грошових потоків: це передбачає прогнозування потреб компанії в грошових коштах на різні періоди, щоб уникнути криз грошових потоків і забезпечити стабільну роботу. Можна використовувати різні методи прогнозування, наприклад середню тривалість дебіторської заборгованості або оборотність запасів.

Ефективне управління запасами: це включає в себе розробку системи для контролю потоку запасів, зменшення рівня наявних запасів і оптимізації процесів закупівель. Це гарантує, що компанія не прив'язує надлишок готівки до запасів і що запаси купуються лише тоді, коли вони потрібні.

Мінімізація боргів: це передбачає своєчасну оплату рахунків і зменшення суми непогашених платежів постачальникам. Цього можна досягти, встановлюючи жорсткі терміни оплати, пропонуючи знижки за своєчасні платежі та іншими способами.

Ефективне управління банківськими рахунками: це включає відстеження та аналіз транзакцій грошових потоків для забезпечення ефективного використання коштів і мінімізації комісій за транзакції.

Рациональне розміщення грошових активів: це передбачає розміщення грошових активів у місцях, де вони можуть принести найбільшу віддачу для компанії. Можуть використовуватися різні інструменти інвестування, такі як банківські депозити, облігації, акції та інші. Однак компанія повинна враховувати ризики, пов'язані з кожним інструментом, і вибирати ті, які найкраще відповідають її потребам.

Основні етапи управління грошовими потоками наведені на рис. 2.4.

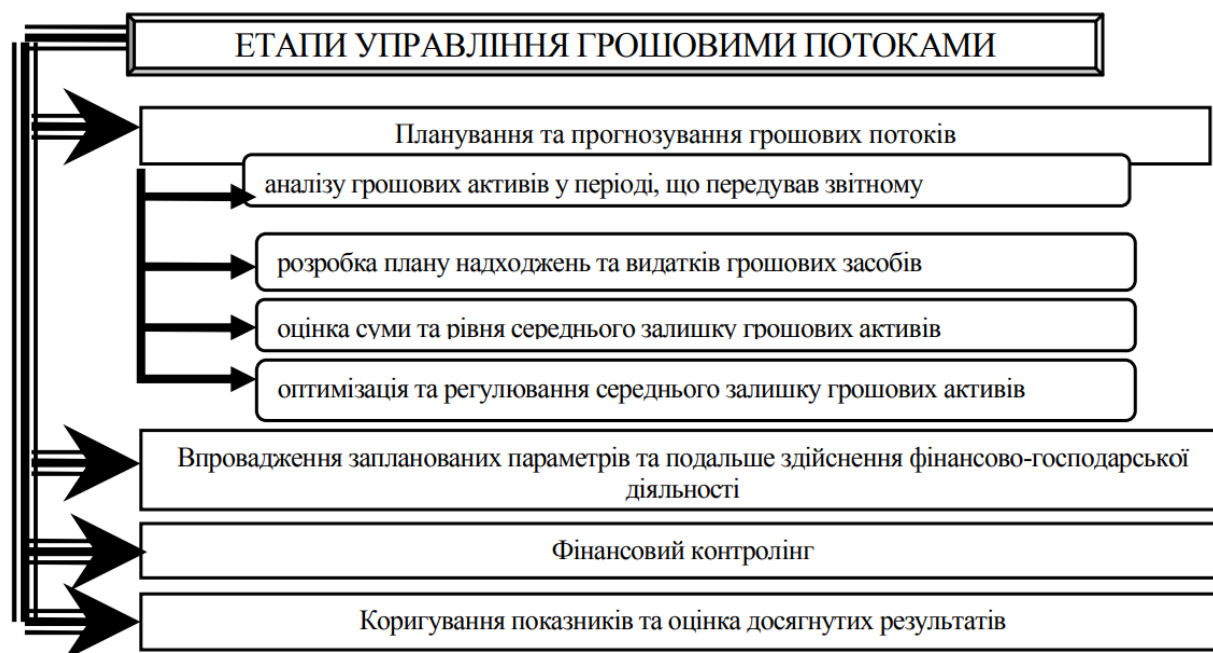

Рисунок 2.4 – Етапи управління грошовими потоками та грошовими активами підприємства [5]

Загалом ефективне управління грошовими активами має вирішальне значення для забезпечення фінансової стабільності та успіху підприємства. Це вимагає ретельного аналізу та планування, щоб гарантувати ефективне та результативне використання ресурсів.

2.5 Джерела формування оборотних коштів підприємств

Існує кілька джерел, що формують оборотний капітал підприємства (рис. 2.5). Такими джерелами є:

- власні кошти підприємства;
- позикові кошти підприємства;
- залучені ресурси.

Власні джерела включають частку прибутку підприємства. Власні джерела формування капіталу підприємства мають безліч переваг: легкість залучення, гарантія фінансової стабільності, стійка позиція платоспроможності компанії, від-

носно невелика ймовірність виникнення ризику банкрутства, відсутність зобов'язань у вигляді виплати відсотків за використання коштів та ін. Проте не варто забувати про те, що ресурси власних джерел не безмежні, що веде до необхідності ведення пошуку нових джерел формування капіталу підприємства.

Рисунок 2.5 – Джерела фінансування оборотних активів [29]

Позикові складаються із короткострокових банківських кредитів підприємства. Перевагами такого джерела є простота оформлення, широкі можливості для залучення даних коштів, встановлення термінів та ін. Недоліком є необхідність обов'язкових виплат протягом обумовленого терміну, що збільшує кількість зобов'язань підприємства. До залучених джерел відносяться стійкі активи, а також кошти сторонніх організацій, що застосовуються у спільному веденні справ. Підприємство у своїй діяльності має застосовувати джерела одного виду, оскільки це може призвести до порушення у функціонуванні підприємства.

Використання кредиту на фінансування оборотних коштів є зручним і ефективним методом, оскільки банківський кредит є строго цільовим. Крім того, постійний контроль банку за рухом наданих коштів для їх своєчасного повернення

змушує позичальника забезпечувати максимальну ефективність використання частини ресурсів. Проте є досить високі ставки використання цільових кредитів банків, що, безумовно, стримує масштаби залучення до господарське звернення цього виду джерел фінансування оборотних активів підприємств.

Ще одним джерелом фінансування оборотних коштів підприємства є залучені кошти. Це переважно оборотні кредитні ресурси, отримані підприємствами та організаціями в позику під певний відсоток на відповідний термін для участі у господарському обігу як джерело формування оборотних коштів. До залучених коштів підприємств належать комерційні (товарні) кредити. Комерційний кредит надається підприємством (постачальником) як відстрочки платежу по поставленим їм товарам чи послуг, як від покупця отримують платіжні кошти як векселів, тобто. зобов'язань боржника сплатити кредитору зазначену суму у встановлений термін. Підприємства використовують цю форму кредиту за відсутності власних оборотних засобів та неможливості розрахуватися з постачальником.

2.2 Аналіз ефективності використання оборотних коштів на прикладі на прикладі АТ "Технологія"

В якості практичної реалізації розглянутого матеріалу проведемо аналіз ефективності використання оборотних коштів на прикладі АТ «Технологія». Дане підприємство є надійним постачальником упаковки. За інформацією сайту підприємства: «...назва підприємства говорить про наше прагнення рухатися вперед, випереджаючи час завдяки сучасним технологіям. Вектор розвитку нашої компанії в області виробництва упаковки спрямований на постійне самовдосконалення, яке реалізується в системах виробництва, інновацій менеджменту і контролю якості продукції. Сучасне обладнання, розроблене і виготовлене провідними світовими компаніями, забезпечує виробництво упаковки високої якості. Ми співпрацюємо тільки з світовими лідерами в області постачання сировини та матеріалів для ство-

рення конкурентної продукції. Наявність представництв у різних точках світу дозволяє бути ближчими до клієнта, а відповідно вирішувати поставлені завдання якісно, швидко, у термін» [2].

Фінансова звітність підприємства за 2012-2021 роки наведена в додатку А.

Аналіз загального обсягу необоротних та оборотних активів підприємства, наведений на рисунку 2.6 демонструє, що, починаючи з 2016 року переважають необоротні активи, що пов'язано з інвестиційними процесами на підприємстві та оновленням основних засобів.

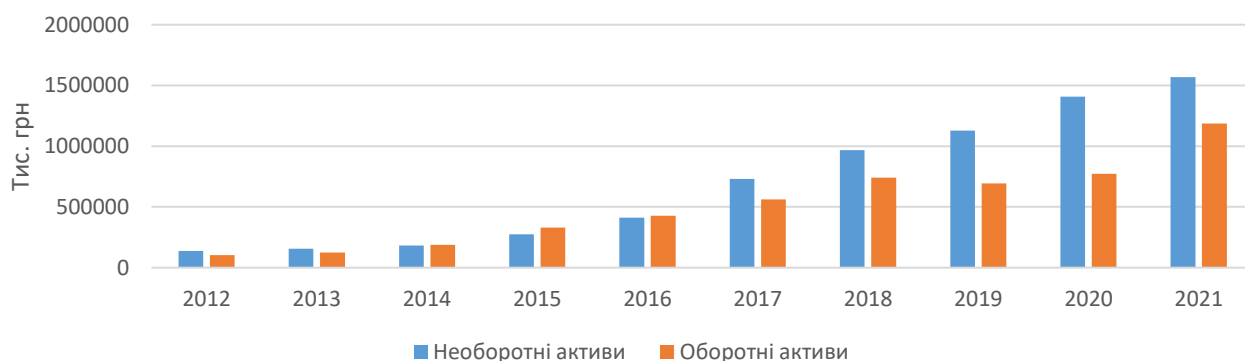

Рисунок 2.6 – Структура активів підприємства [авторська розробка]

Структура оборотних активів підприємства наведена на рисунку 2.7. Дані подані за період 2012-2021 роки, що дозволяє проаналізувати дану структуру в динаміці та зробити висновки, щодо тенденції змін.

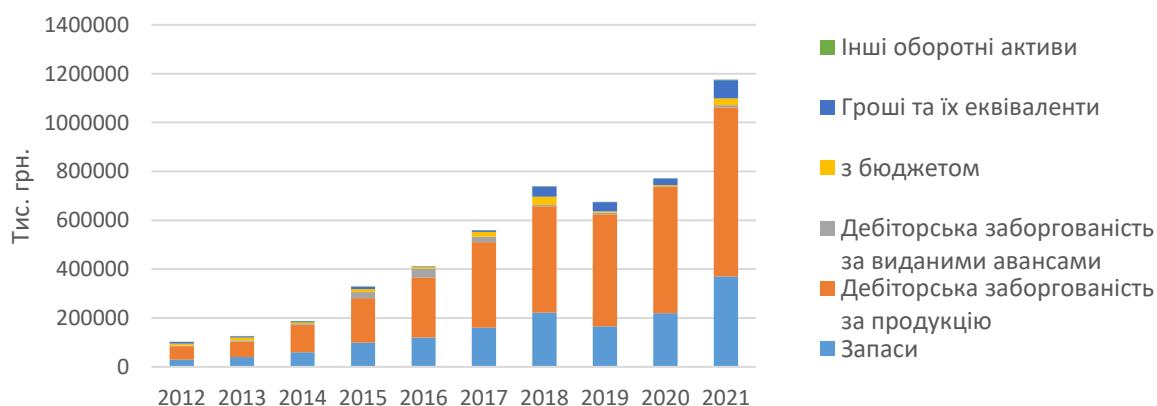

Рисунок 2.7 – Структура оборотних активів підприємства [авторська розробка]

З рисунку видно, що протягом всього періоду спостережень в структурі оборотних активів переважала дебіторська заборгованість за реалізовану продукцію, що в цілому відповідає загальноекономічним тенденціям в Україні. Таким чином можна зробити висновок, що більшу частину продукції підприємство реалізує в кредит, що дещо погіршує його фінансовий стан.

Абсолютним показником, що характеризує ефективність управління оборотними коштами є наявність власного оборотного капіталу, який визначається як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями (рис. 2.8).

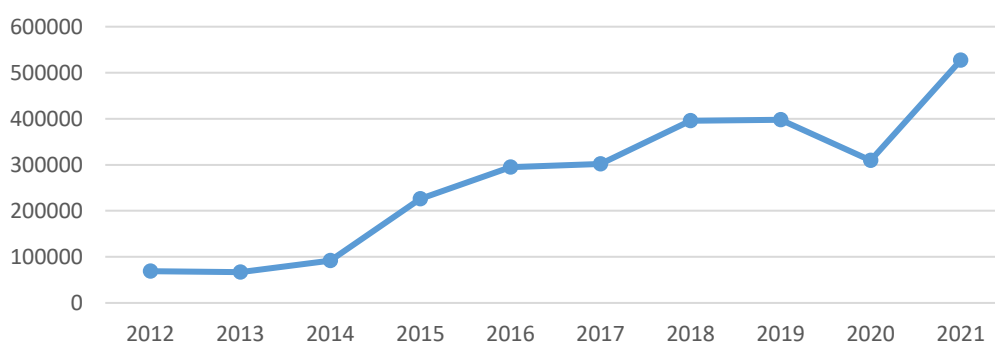

Рисунок 2.8 – Власний оборотний капітал підприємства [авторська розробка]

В якості відносних показників ефективності використання оборотних коштів можна розрахувати коефіцієнти оборотності оборотних активів та дебіторської заборгованості. Результати представлено на рисунку 2.9.

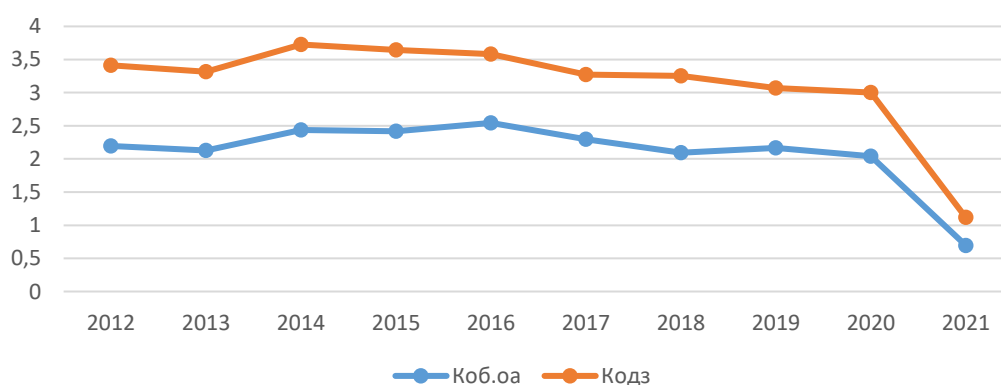

Рисунок 2.9 – Відносні показники оборотності активів [авторська розробка]

Таким чином, можна сказати, що підприємства доволі ефективно здійснює політику управління оборотними коштами.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління оборотними коштами є важливим фактором для успішної діяльності будь-якого підприємства. Оборотні кошти - це грошові кошти, які використовуються для оплати поточних витрат, таких як закупівля сировини, оплата працівників, оренда приміщень тощо.

Для ефективного управління оборотними коштами, підприємство повинно мати ясний розуміння своїх поточних фінансових потреб та визначити необхідний рівень оборотних коштів. Для досягнення цього, підприємство може використовувати різні підходи, такі як:

Планування оборотних коштів: планування рівня оборотних коштів є ключовим фактором управління оборотними коштами. Підприємство повинно знати свої поточні фінансові потреби та встановлювати рівень оборотних коштів, який відповідає його поточним потребам.

Оптимізація управління запасами: управління запасами - це один з ключових елементів ефективного управління оборотними коштами. Підприємство повинно забезпечувати наявність необхідних запасів та контролювати їх рівень, щоб уникнути надмірного накопичення запасів, яке може призвести до зниження ліквідності підприємства.

Контроль над відстроченими платежами: контроль над відстроченими платежами є важливим аспектом управління оборотними коштами. Підприємство повинно контролювати терміни платежів, щоб уникнути затримок у виплаті боргів, які можуть призвести до зниження ліквідності.

Ефективне управління оборотними активами є критично важливим для підприємств у будь-якій галузі. Оборотні активи є тими активами, які можуть бути швидко перетворені на гроші, такі як запаси, дебіторська заборгованість, готівкові кошти тощо. Основна мета управління оборотними активами полягає в забезпеченні достатнього рівня ліквідності для підтримки операційного циклу підприємства і одночасно мінімізації ризику витрат на зберігання цих активів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00220477>.
2. АТ «Технологія» (група). Веб-сайт. URL: <https://technologia.com.ua/>.
3. Безбородова Т. В., Даншина Т. В. Управління оборотними коштами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 59–62.
4. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. 2011. № 6. С. 378–381.
5. Біндасова Ю. О. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. *Науково-технічний збірник*. 2014. № 77. С. 388–394.
6. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40–44.
7. Гаватюк Л.С., Захарчук І.О. Теоретичні аспекти сутності управління оборотними активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 6 (11). С. 107-110.
8. Гончак О.О. Управління оборотним капіталом підприємства в сучасних умовах. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. №14. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/14_2017_ukr/49.pdf.
9. Дейнека О., Чечель С. Економічна сутність категорій «оборотні активи» та «оборотний капітал». Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної online конференції (Суми, 22–23 листопада 2018 року) / Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету. – Суми : Сумський державний університет, 2018. С. 72-75.
10. Дехтяр Н. А. Дейнека, О. В. Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. *Електронний науковий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. 2017. № 8. С. 572–578.

11. Канцедал Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 103–107. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.11.103](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.11.103)
12. Касапова, І. С. Дослідження економічної сутності категорії «оборотний капітал». *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2016. № 2 (61). С. 228–234.
13. Кічук, О., Тарасова, Ю. Управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Економіка та суспільство*, 2022. №37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-60>
14. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 271–274.
15. Коритько Т.Ю. Управління оборотними коштами промислового підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки*. 2013. № 2. С. 325–329. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpusk_2013_2_56.
16. Лисьонкова Н.М. Захарчук В.Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 5 (10). С. 354-358.
17. Маринович О. Порівняння категорій, суміжних із поняттям «оборотні активи». *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 1307-1311.
18. Маценко К.Д., Дибач І.Л. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2792/Matsenko.PDF?sequence=1ua>.
19. Мордань Є.Ю. Сумченко А.О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. № 4. С. 24-34. – DOI: 10.21272/1817-9215.2019.4-3.

20. Морозюк Д.І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №1. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2015/25.pdf

21. Муравський О. До питання економічної категорії «оборотні кошти». *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Випуск 6–2 (12). С. 80-85.

22. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

23. Оборотні активи. *Навчальні матеріали онлайн* : веб-сайт. URL: https://pidruchniki.com/19570411/finansii/oborotni_aktivi.

24. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

25. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підруч. / [А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам та ін.; керівник авт. кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін]. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

26. Савінова А.В. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2017. № 54 (1257) С. 134-137.

27. Серебрянський Д. М., Базильчук К. В. Оцінка ефективності управління оборотними коштами підприємства. *Регіональна економіка та управління*. 2019. №4 (26). С. 91-95.

28. Табачун Н.Р., Любимов Н.О. Політика управління дебіторською заборгованістю. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/9898/1/%D0%A2%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D1%87%D1%83%D0%BD%20%D0%9D.%D0%A0..pdf>

29. Филипенко О. М., Мілаш І. В. Систематизація джерел фінансування оборотних активів підприємств торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 2. С. 105–113.

30. Хаврук В. О. Аналіз систем управління запасами. *Вісник Національного транспортного університету*. 2012. № 26 (2). С. 313– 324.

31. Цуркан І. М., Калюжна В. С. Математичні методи та моделі в управлінні оборотним капіталом підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 25–29. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.18.25](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.18.25).

32. Швець Ю.О., Скворцова А.В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. №13. С. 127-130.

33. Захаркін О.О., Захаркіна Л.С., Соломко Ю.О., Івницька К.С. Аналіз традиційних та інноваційних інструментів фінансування суб'єктів господарювання. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 2. С. 55-64. DOI: [10.21272/1817-9215.2020.2-06](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2020.2-06).

34. Акуленко В.Л., Захаркін О.О., Несторенко Д.В. Аналіз дохідності та ризику альтернативних інструментів інвестування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. – Випуск 48 (частина 3). С. 40-46. URL: http://journals//2019/48_3_2019/8.pdf.

35. Васильєва Т.А., Боронос В.М., Захаркін О.О., Білоус Ю.Г. Стейкхолдерський підхід до моніторингу діяльності підприємства в системі стратегічного управління. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. № 1. С.43-52. DOI: [10.21272/1817-9215.2019.1-21](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2019.1-21).

36. Захаркін О.О., Захаркіна Л.С., Шамкало К.Ю. Порівняльний аналіз волатильності українського та американського фондового ринку з урахуванням часового горизонту інвестування. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 1 (12), С.166-171. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/32.pdf.

37. Захаркін О.О., Боронос В.М., Захаркіна Л.С., Тверезовська О.І. Фінансова інклюзія як драйвер забезпечення фінансової безпеки України. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. № 1. С.43-52. DOI: [10.21272/1817-9215.2019.1-6](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2019.1-6).

Додаток А

Фінансова звітність АТ «Технологія» [1]

Актив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I. Необоротні активи											
Нематеріальні активи:	1000	20	4008	3449	2895	2356	2579	2111	1213	625	2343
первісна вартість	1001	23	4381	4381	4381	4381	5380	5807	5820	5876	8125
накопичена амортизація	1002	3	373	932	1486	2025	2801	3696	4607	5251	5782
Незавершені капітальні інвестиції	1005	19621	21743	24537	5518	12939	122108	147276	140289	36048	16619
Основні засоби:	1010	114890	126510	135759	225896	284703	419829	525728	584424	739324	738393
первісна вартість	1011	197713	233088	273890	393703	508410	725421	956849	1106303	1419644	1603732
знос	1012	82823	106578	138131	167807	223707	305592	431121	521879	680320	865339
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1193	1003	15909	38648	107879	182512	251889	380612	593045	780533
інші фінансові інвестиції	1035	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2424	2969	1018	988	1464	1478	1752	1795	1445	2985
Відстрочені податкові активи	1045	383	415	1270	685	1182	869	1985	2243	2923	3476
Інші необоротні активи	1090	0	0	0	0	0	0	36476	18699	35385	23302
Усього за розділом I	1095	138535	156652	181946	274634	410527	729379	967221	1129279	1408799	1567655
II. Оборотні активи											
Запаси	1100	29212	39525	59858	99150	119378	160213	222219	165679	219738	369881
Виробничі запаси	1101	17809	23002	34108	58186	60906	99282	0	0	0	211150
Незавершене виробництво	1102	6738	9295	14486	24052	34238	31264	0	0	0	82988
Готова продукція	1103	3815	5067	11156	16830	23955	29540	0	0	0	73321
Товари	1104	850	2161	108	82	279	127	0	0	0	2422
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	55055	63141	111010	181347	247123	349968	434647	458109	518534	692233
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2771	5757	3449	25799	34674	22101	5760	6840	1066	9348
з бюджетом	1135	7825	11175	7501	11147	6956	20543	34356	6132	4784	27622
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	404	189	96	110	15016	1112	2923	17375	1722	8617
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	7089	5075	4402	11433	2341	5808	41511	37645	26863	75064
Готівка	1166	2	0	0	0	5	9	0	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0	0	2336	5799	0	0	0	72989
Витрати майбутніх періодів	1170	23	7	15	30	0	461	75	126	526	444
Інші оборотні активи	1190	293	120	248	261	2265	797	353	235	249	2324
Усього за розділом II	1195	102672	124989	186579	329277	427753	561003	741844	692141	773482	1185533
Баланс	1300	241207	281641	368525	603911	838280	1290382	1709065	1821420	2182281	2753188
Пасив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I. Власний капітал											
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9600	9600	9600	9600	9600	9600	9600	9600	9600	9600
Додатковий капітал	1410	32774	32774	32774	32774	32774	32774	32774	32774	32774	32774
Резервний капітал	1415	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400	2400
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	161283	176858	225479	426364	639467	840482	1064276	1245468	1538287	1868168
Усього за розділом I	1495	206057	221632	270253	471138	684241	885256	1109050	1290242	1583061	1912942
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення											
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0	0	20883	28909	190522	133016	65630	63995
Інші довгострокові зобов'язання	1515	63	0	0	0	0	116991	63428	103908	69597	117543
Довгострокові забезпечення	1520	1394	1881	3611	4247	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1457	1881	3611	29864	20883	145900	253950	236924	135227	181538
III. Поточні зобов'язання і забезпечення											
Короткострокові кредити банків	1600	7419	7685	12494	0	4120	9959	24406	0	97900	234652
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	496	94	0	14794	9721	28431	75120	50115	117885	39255
за довгостроковими зобов'язаннями											
за товари, роботи, послуги	1615	23003	46696	75623	62702	95386	190001	154112	124781	138239	286144
за розрахунками з бюджетом	1620	346	278	542	18837	5462	9508	12244	7194	17123	13262
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0	0	4375	7964	10380	5413	15510	11144
за розрахунками зі страхування	1625	385	594	747	1127	937	1174	1687	1818	1540	2261
за розрахунками з оплати праці	1630	1294	1446	2364	3341	4244	5160	14912	16437	15907	19491
за одержаними авансами	1635	538	680	1759	1354	2475	2213	3349	3323	8345	7296
Поточні забезпечення	1660	0	0	0	0	4932	7336	10490	12444	13946	17068
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0	0	3999	4028	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	212	655	1132	754	1880	1416	49745	78142	53108	11229
Усього за розділом III	1695	33693	58128	94661	102909	133156	259226	346065	294254	463993	658708
Баланс	1900	241207	281641	368525	603911	838280	1290382	1709065	1821420	2182281	2753188

Стаття	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	225318	266146	454886	795755	1088206	1288658	1553952	1498707	1578524	824062
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-162471	-199972	-319929	-517903	-723650	-887334	-1127383	-1166494	-1168075	-620771
Валовий: прибуток	2090	62847	66174	134957	277852	364556	401324	426569	332213	410449	203291
Інші операційні доходи	2120	52104	50251	44111	63544	47682	32501	8549	6938	17253	51753
Адміністративні витрати	2130	-12165	-11522	-19969	-24608	-31371	-38783	-47302	-43805	-46825	-22102
Витрати на збут	2150	-13742	-17348	-26726	-46168	-71774	-101495	-123531	-126169	-110197	-60294
Інші операційні витрати	2180	-44790	-45011	-44136	-53215	-25168	-21282	-27829	-25258	-22626	-135981
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	44254	42544	88237	217405	283925	272265	236456	143919	248054	36667
Дохід від участі в капіталі	2200	118	114	1823	22777	48827	31932	45893	52593	162628	3947
Інші фінансові доходи	2220	1364	681	1	0	1783	1021	0	0		0
Інші доходи	2240	11413	3759	708	8307	8083	7	7318	43433	12425	21993
Фінансові витрати	2250	-241	-484	-4214	-3007	-3824	-2829	-26205	-27183	-22219	-22505
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	-38	-22	-389	0	0	-919	0
Інші витрати	2270	-11491	-2327	-2474	-5196	-4101	-14895	-269	-77	-40692	-19171
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	45417	44287	84081	240248	334671	287112	263193	212685	359277	20931
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	9773	8712	15460	39363	51568	46097	-39399	-29359	-35944	-4256
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	35644	35575	68621	200885	283103	241015	223794	183326	323333	16675